

ДЖАМИИТЕ – МЕЖДУ РЕЛИГИЯТА И ПОЛИТИКАТА

Татяна Иванова

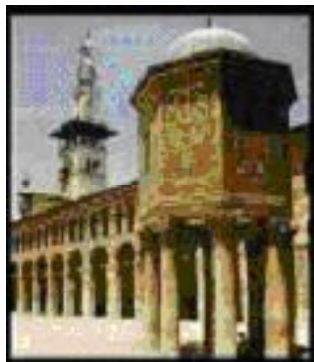
След поредица от атентати, организирани и извършени от ислямската групировка „Ал-Каида”, въпросът за ролята и мястото на джамиите в съвременното общество става все по-дискутиран и актуален. В много западноевропейски държави като Великобритания, Германия, Франция, крайно десните националистически партии започнаха кампании срещу построяването на нови джамии и организираха атаки срещу вече съществуващи. През последните няколко години тази тенденция се проявява и в България – все по-многобройни стават протестите срещу строежи на джамии в градовете София, Бургас, Стара Загора, Хасково и други. Причините за тези действия се крият в неясния произход на източниците на финансиране и предполагаемата роля на джамиите като центрове на ислямския фундаментализъм и школи за обучение на терористични групи. Към това се прибавят и намеренията на мюсюлманските общности да се изградят не само джамии, а ислямски центрове – още едно доказателство за все по-силната политическа роля на ислямските молитвени домове.

Джамията на Пророка в Медина

Какво всъщност представляват джамиите – място за молитва или политико-социален център? Един кратък исторически преглед би бил достатъчно доказателство на твърдението, че джамията винаги е изпълнявала не само религиозна, но и политическа, и социална функция. С

появата на новата религия „ислям“ (الإسلام) и с основаването на „уммата“ (الامة) от пророка Мохамед, възниква нуждата от място, откъдето всички вярващи да отправят молитвите си към Аллах и от средище за обсъждане на проблемите на новата община. Същевременно с разпространението и налагането на новата религия на Мохамед често се налага да приема пратеници на различни племена и народи и да сключва с тях политически съюзи. Така той превръща дома си в политическо средище и място за молитви. По-късно неговото жилище става архетип на джамията, така както неговият живот става модел за подражание на всички правоверни мюсюлмани. По времето на Мохамед джамиите се изграждат от камъни и палмови клони. Едва при управлението на следващите халифи започва строежът на познатите ни и днес сгради. Обикновено джамията е разположена в центъра на града или наред пазара. По този начин, освен религиозната си функция, тя по-лесно изпълнява социалната си и политическа роля като става място, където мюсюлманите обсъждат проблемите на общността, решават съдебни спорове и водят дискусии. В годините на ранния ислям, халифът е разполагал както със светската, така и с теократичната власт. До идването на власт на Династията на Абасидите, службата е изпълнявана лично от халифа. Управниците обаче са използвали джамиите и като политическо средство – там те са обнародвали своите решения, изнасяли са политически речи, призовавали са към „джихад“. При управлението на Омеядите джамиите са използвани и като хазни на държавата, съдилища и библиотеки. Халифът Ал-Уалид заповядва при строежа на Омеядската джамия в Дамаск да бъдат изградени допълнителни стаи-библиотеки, а в двора на джамията разполага три здания, едното от които е Байт ал-мал (Дом на финансите).

Омеядската джамия в Дамаск

Нерядко в джамиите са интегрирани училища и университети, където се изучават арабски език и Свещения Коран. Най-известният пример в това отношение е Университетът-джамия Ал-Азхар в Египет. Построена от Джаухар ал-Катиб ас-Саками, джамията започва да функционира през 972 г. Фатимидите добавят редица нови елементи и я превръщат в научен институт. Едновременно с образователната и културната си функция, Ал-Азхар има и социална роля – в комплекса е построен приют за бедни. През 1325 г., емир Сухад нарежда изграждането на кухня, обслужваща бедното население, а при управлението на султан Селим I се създава специално място за незрящите. Тези факти са само едно доказателство за историческата обусловеност на политико-социално-религиозната роля на джамиите.

Потвърждение на тази теза се открива и в корените на самата ислямска доктрина. Джамията, като символ на исляма, черпи своите функции от основните положения на религията – „петте стълба” на исляма: изповядване на вярата, молитва, пост, поклонение и милостиня. Молитвата и милостинята са били изключително важни за пророка Мохамед. В Джамията на Пророка има място, където бедните и чужденците намират подслон и храна, а в някои джамии, в Иран например, всеки може да влезе и да ползва течаща вода. С произнасянето на молитвите се свързва най-важната религиозна дейност – изучаването и рецитирането на Корана. В джамиите мюсюлманите получават религиозно образование, което има решаващо значение за укрепването и усиляването на вярата, за правилното разбиране на ислямските учени и за възпитаването на ценности като честност, отговорност, толерантност и любов към човека. Отделя се особено внимание на семейството и развитието на младежта чрез организиране на курсове за подпомагане на семейства с проблеми, здравни беседи, семинари за развитието на децата и за моти-

Джамия в с. Рибново

вацията им да създават семейства, създават се младежки клубове, спонсорират се спортни отбори и дейности.

През XX в., наред с религиозната и социална дейност на джамията, нараства и нейната политическата роля, която, за съжаление, голяма част от хората свързват с възраждането на ислямския фундаментализъм и проявите на тероризъм. Затова допринасят разкритите нелегални джамии в апартаменти и гаражи в САЩ, Испания, Великобритания. Но намесата на джамиите в политиката има и положителна страна – мюсюлманите са поощрявани да гласуват, да придобиват образование и знания, които да ги интегрират значително по-лесно в съвременното общество. Затова е свършено погрешно да се налага разделянето на религията от политиката и ограничаването дейността на джамиите. На съвсем друга плоскост стои въпросът за баланса между тези функции и за тяхната външна проява.

Снимки

1. www.medicalbg.com/news
2. www.cartage.org.lb/.../DomeoftheRock.htm
3. http://ognyanisaev.blogspot.com/2009/01/blog-post_1329.html
4. снимка БТА